

Perusturvaltk 14.12.2016 liite n:o 16
Siv.ltk 31.10.2016 § 35, liite n:o 18
Kunnanhallitus 16.1.2017, liite n:o 2
Valtuusto 24.1.2017, liite n:o 2

KAAVIN KUNTA

**LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA
2017 - 2020**

(Lastensuojelulaki 417/2007 12 §)

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
1 TAUSTAA	3
1.1 Väestö ja elinolot	3
1.2 Lasten, nuorten ja huoltajien terveys	
2 LASTEN JA NUORTEN YLEISET PALVELUT	4
2.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito	4
2.2 Opetus ja oppilashuolto	5
2.3 Terveysthuolto	5
2.4 Sosiaalipalvelut/lasten tukitoimenpiteet	6
2.5 Päihdepalvelut	6
2.6 Nuoris-, liikunta- ja kulttuuritoiminta	7
2.7 Tekninen toimi	8
2.8 Poliisitoimi	9
2.9 Rikos- ja riita-asioiden sovittelu	9
2.10 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi- ja perhetyö	10
2.11 Nuoret työnhakija-asiakkaat	10
3 LASTEN JA NUORTEN ERITYISPALVELUT	11
3.1 Lastensuojelu	11
3.2 Terapiat	12
3.3 Vammaispalvelut	12
4 KONKREETTISET TOIMENPITEET ERI TOIMIJOIDEN NÄKÖKULMASTA	13
4.1 SWOT-analyysi	13
4.2 Varhaiskasvatus ja päivähoito	14
4.3 Opetus ja oppilashuolto	14
4.4 Terveysthuolto	16
4.5 Sosiaalipalvelut/lasten tukitoimenpiteet	18
4.6 Päihdepalvelut	18
4.7 Nuoris-, liikunta- ja kulttuuritoiminta	19
4.8 Tekninen toimi	21
4.9 Poliisitoimi	21
4.10 Rikos ja riita-asioiden sovittelu	22
4.11 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi- ja perhetyö	22
4.12 Lastensuojelu	22
4.13 Nuoret työnhakija-asiakkaat	22
5 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAA KOSKEVA PÄÄTÖKSENTEKO, TOTEUTUS JA SEURANTA	23
6 TOIMENPITEET	23

JOHDANTO

Tämä suunnitelma on lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukainen Kaavin kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

"Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa."

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudella tiedot:

- 1) *lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;*
- 2) *lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;*
- 3) *lastensuojelun tarpeesta kunnassa;*
- 4) *lastensuojeluun varattavista voimavaroista;*
- 5) *lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;*
- 6) *yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä*
- 7) *suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.*

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on:

- *antaa kuntapäättäjäille ja palveluiden käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista*
- *toteutua prosessina, joka tehdään yhteistyössä eri hallinto- ja ammattikuntien edustajien kanssa kuullen asiakkaita sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen kokemuksia ja näkemyksiä.*

Lasten ja nuorten kannalta suunnitelmalla on mm:

- *perusoikeustehtävä: suunnitelma edistää käytännössä lapsen perusoikeuksia ja lapsen oikeuksien kansainvälisen sopimuksen tavoitteita ja niiden toteutumista;*
- *strateginen tehtävä: suunnitelma varmistaa lasten ja nuorten hyvinvointityön tavoitteellisuuden ja suunnitelmallisuuden kunnan eri toimialojen ja mukana olevien muiden toimijoiden työssä;*
- *suunnitelma on poliittisen ohjauksen ja päätöksen väline mm. resurssien varaamisessa ja kehittämistoiminnasta päätettäessä. Tästä syystä suunnitelmalle on asetettava myös vaikutustavoitteet eri toimialojen lautakunnille, kunnanhallitukselle ja valtuustolle;*
- *konkreettinen tehtävä: suunnitelma on käytännön työkalu kehitettäessä ja arvioitaessa yhteistyötä ja palveluja.*

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon muut Kaavin kunnan hyväksymät lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvät asiakirjat, kuten liikenneturvallisuus-, varhaiskasvatus- ja päihdesuunnitelmat. Lastensuojelulaki korostaa kaikissa palveluissa ennaltaehkäisevän työtavan merkitystä. Kunnan sosiaali- ja terveystoimet eivät pysty vastaamaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelutarpeisiin yksin, eivätkä myöskään

kykene yksin vähentämään lastensuojelun tarvetta. Tavoitteena on, että sosiaalityön lapsi- ja perhekohtaisen työn tarvetta olisi kunnassamme mahdollisimman vähän. Päävastuu lapsista on lasten omilla vanhemmilla, yhteiskunnan palveluiden tulee tukea lapsiperheitä siten, että he selviytyvät hoito- ja kasvatusvastuustaan lapsen ikätason ja tarpeiden edellyttämällä tavalla. Mikäli vanhemmat eivät selviydy lasten hoito- ja kasvatusvastuusta, tarvitaan perheen tueksi sosiaalityön tekemää lastensuojelua.

1 TAUSTAA

1.1 Väestö ja elinolot

Väestö	31.12.2015	Ennuste 2020	Ennuste 2030
0–4 -vuotiaita	126	109	103
5–9 -vuotiaita	132	134	125
10–14 -vuotiaita	170	151	147
15–19 -vuotiaita	162	151	131
20–24 -vuotiaita	89	80	76
25–29 -vuotiaita	111	99	86
yli 30 -vuotiaita	2404	2277	2110
Asukkaita yht.	3194	3001	2778

Kaavin kunnan kokonaistyöttömyysaste oli 15,2 % työvoimasta (11/2016). Pitkäaikaistyöttömiä työttömistä oli 31,15 %. Nuorisotyöttömiä oli 10,9 % 18–24 -vuotiaasta työvoimasta.

Toimeentulokiasiakkaiden osuus vuonna 2014 oli 6,8% koko Kaavin väestöstä. Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä lapsiperheistä oli 11,5%. Pitkäaikaisesti 25 - 64 -vuotiaita toimeentulotukea saaneita oli 1,6% ja 18 - 24 -vuotiaita 20,9% vastaavanikäisestä väestöstä.

Vuonna 2015 Kaaville muutti 160 henkeä ja Kaavilta muutti pois 158 henkeä. Lapsia syntyi 23.

1.2 Lasten, nuorten ja huoltajien terveys

Sairastavuusindeksi vuonna 2015 oli Kaavilla 157,1 (Kela terveystunturi). Indikaattori ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla, miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen rekisterimuuttajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työkäisistä ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuteen väestöstä. Niistä kukin on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon. Lopullinen sairastavuusindeksi on kolmen osaindeksin keskiarvo.

Työkyvyttömyyseläkkeellä vuonna 2014 olevien 16–64 -vuotiaiden määrä vastaavanikäisestä väestöstä oli 18,9%. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 16–24 -vuotiaita oli vuonna 2013 yhteensä 2,2%.

Kaavilla alkoholijuomien myynti oli vuonna 2014 asukasta kohti 100 %:n alkoholina 12,6 litraa. Alkoholijuomien myynti käsittää kunnan alueella Alkon myymälöistä myydyt ja kunnan alueella sijaitseviin elintarvikeliikkeisiin, kioskeihin, huoltoasemille ja anniskeluravintoloille toimitetut alkoholijuomat eli tiedot kuvaavat kunnan alueella tehtyä kauppaa, eivätkä pelkästään kuntalaisten omia ostoja. Kaavilla on Koillis-Savon alueen ainoa Alkon myymälä. Kunnan alueella alkoholijuomia ostavat ja anniskelu-palveluja käyttävät kunnan asukkaiden lisäksi ulkopaikkakuntalaiset. A-klinikoiden asiakkaita vuoden 2015 aikana oli 24.

2 LASTEN JA NUORTEN YLEISET PALVELUT

2.1 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Kaavin kunnassa päivähoito on yksi olennainen osa kunnan perhepalveluita. Päivähoidon palveluita tarjotaan kotona tapahtuvana perhepäivähoitona, ryhmäperhepäivähoitona sekä päiväkotihoidona. Kaavilla päivähoito on toiminut hallinnollisesti sivistystoimen alaisuudessa vuoden 2007 alusta. Toiminnassa pyritään luomaan mahdollisimman tiivis kasvatuksellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta toisen asteen opintoihin yksilön kasvua ja kehitystä tukemalla. Kunnan ryhmäperhepäivähoito ryhmä (1.1.2016 alkaen 3 päiväkotiryhmää) kuten myös päiväkotiryhmät on sijoitettu tällä hetkellä kirkonkylän koulun yhteyteen.

Päivähoidon kaikki toiminta on keskitetty kirkonkylälle. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään osaksi ryhmäperhepäivähoidon tilassa päivähoito toiminnan mahdollistamissa rajoissa. Kunnassa on tällä hetkellä neljä omassa kodissa työskentelevää perhepäivähoitajaa.

Hoitoa tarvitsevia lapsia (1.10.2016) on yhteensä 96. Ikäjakauma hoidossa olevilla on 1–8 vuotta. Kokopäivähoitoa tarvitsevia lapsia päivähoitoon piirissä olevista n. 2/3 osaa ja osapäivähoitoa tarvitsevia 1/3 osa. Erityistä tukea tarvitsevia lapsia (1.10.2016) 14.

Kunnassamme on käytössä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman ohessa kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma. Yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinta on tehty ja päivitetty. Koko päivähoitoon kattavat yhteiset pelisäännöt on laadittu. Uusi kunnan varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatustilain muutoksen myötä moniammatillisena yhteistyönä viimeistään syksyllä 2017, kun uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma valmistuu.

Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan hoidon aloitusvaiheessa yhdessä vanhempien ja henkilöstön kanssa. Tällä pyritään turvaamaan lapsen yksilöllinen hoito ja mahdollisuus kasvatusta tukevaan toimintaan. Suunnitelma on käytännön työväline, johon kirjataan lasta koskevat perustiedot, tavoitteet, arvot, toiveet, tuen tarve ja lupa-asiat. Suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Lapsen kehitystä seurataan päivähoitossa säännöllisesti ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on päivähoitossa ensisijaisen tärkeää. Mahdollisten ongelmien varhainen tunnistaminen ja varhainen ongelmiin puuttuminen yhdessä vanhempien ja eri organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa on päivähoitoon arkea. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä havainnointikaavakkeita (4 v ja 5 v) hyödynnetään vanhempien luvalla myös neuvolan ja esiopetuksen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Vanhempien luvalla lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy lapsen mukana esiopetukseen.

Päiväkodissa työskentelee lastentarhanopettaja (1.2.2016 alkaen kaksi lastentarhanopettajaa), jonka työpanosta ja ammattitaitoa hyödynnetään myös resurssien puitteissa tarvittaessa ryhmäperhepäivähoidossa ja kotona tapahtuvassa perhepäivähoidossa.

2.2 Opetus ja oppilashuolto

Alakouluopetus

Kaavi on siirtynyt 1.8.2016 yhden alakoulun malliin. Luikonlahden ja Kortteisen toimipisteet ovat toimineet koulujen syyslomaan asti. Alakoulun lisärakennus otettiin käyttöön 24.10.2016. Esiopetusryhmä toimii perusopetuksen alaisuudessa ja on siirtynyt uuteen kouluun.

Oppilaita on uudessa yhteisessä Kirkonkylän koulussa 1.8.2016 alkaen 197, luokkia yhteensä 12, joista kolme pienryhmää 0-1lk, 2-3lk ja 4-6lk.

Syyslukukauden 2016 alkaessa Kaavin koululaitoksessa oli yhteensä 17 opettajaa, yksi rehtori, kaksi päätoimista tuntiopettajaa, kolme erityisluokanopettajaa, kaksi esiluokanopettajaa ja loput luokanopettajia. Koulunkäyntiohjaajien määrä tarkastetaan lukuvuosittain oppilaiden tuen tarpeen mukaisesti. Syyslukukaudella 2016 koulunkäynninohjaajia on viisi.

Yläkouluopetus

Kaavin kuudesluokkalaiset ohjataan 7. luokalle lähikouluun Tuusniemen yhtenäiskouluun, osa oppilaista hakeutuu vapaaehtoisesti myös naapurinkuntiin, lähinnä Juankoskelle.

Nivelvaiheet

Siirtyminen kyläkoulusta Kirkonkylän kouluun ja kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle ovat siirtymävaiheita, jonka lapset ja heidän perheensä kohtaavat. Tuttujen ihmisten vaihtuminen uusiin kasvoihin, ympäristön muuttuminen ja uusiin toimintatapoihin tottuminen saattaa jonkun lapsen kohdalla olla muutos, jonka sujumiseen lapsi tarvitsee enemmän tukea kuin joku toinen. Nivelvaiheen helpottamiseksi oppilaille ja heidän vanhemmilleen järjestetään tilaisuuksia tutustua etukäteen niin koulun tiloihin kuin henkilökuntaankin.

Kummassakin nivelvaiheessa oppilaille järjestetään lisäksi tutustumispäiviä, jolloin alakoululaiset voivat jo ennen Kirkonkylälle siirtymistä, ja kuudennen luokan oppilaat ennen seitsemännän luokan alkamista, tutustua tuleviin luokkakavereihin.

Koulut tekevät myös aktiivista yhteistyötä oppilaiden nivelvaiheen sujuvoittamiseksi. Luokanopettajat, oppilaanohjaajat, erityisopettajat ja kuraattorit työskentelevät yhteistyössä opintopolun siirtymissä, oppilaita tukien.

2.3 Terveysthuolto

Äitiysneuvolasta alkavan lapsen terveydentilan seurannan ja perheen hyvinvointiin tähtäävien terveyspalveluiden tavoitteena on saavuttaa valtaosa ikäryhmään kuuluvista lapsista ja nuorista. Säännöllisten tarkastusten tarjoamisella ja niihin osallistumisella on kansanterveydelliset vaikutukset terveyden ja terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Kehityksen seurannan sekä lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen edistämisen lisäksi neuvo-

laiden tehtävänä on tiedottaa yhteiskunnan tarjoamista palveluista lapsiperheille.

Äitiysneuvolan palveluiden avulla pyritään turvaamaan äidin, sikiön, vastasyntyneen ja perheen mahdollisimman hyvä fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä häiriöiden ja sairauksien varhainen toteaminen ja hoitoonohjaus.

Lastenneuvolapalvelut on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen lapsen terveen kasvun ja kehityksen tukemiseksi ja turvaamiseksi.

Lastenneuvolan tehtävänä on:

- mahdollistaa vanhemmille ajantasaisen ja tutkimukseen perustuvan tiedon saaminen lapseen, perheeseen ja näiden terveyden edistämiseen liittyvissä asioissa
- mahdollistaa vanhemmille riittävästi tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen perheen toimivuuden vahvistamiseksi
- tukea vanhempia turvalliseen lapsilähtöiseen ja turvallisen aikuisuuden sisältävään kasvatustapaan
- seurata ja tukea lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä
- antaa rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja pitää yllä lasten rokotussuojaa
- tunnistaa mahdollisimman ajoissa epäsuotuisan kehityksen merkit lapsessa, perheessä ja elinympäristössä sekä puuttua varhain terveyttä vaarantaviin tekijöihin (lastensuojelu)
- ohjata lapsi ja perhe tarvittaessa muille asiantuntijoille tutkimuksiin tai hoitoon (esim. psykologi, puheterapia, fysioterapia, toimintaterapia, erikoissairaanhoido)

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat koulujen terveydellisten olojen valvonta, oppilaiden terveydenhoito sekä terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Kouluterveydenhuollon tehtävät voidaan jakaa neljään osa-alueeseen:

- osallistuminen koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- työolojen ja koulutyön terveellisyys ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen
- oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden seuraaminen, arviointi ja edistäminen
- osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

2.4 Sosiaalipalvelut/lasten tukitoimenpiteet

Kaavilla on yksi lastenvalvoja-sosiaalityöntekijä, joka pääsääntöisesti vastaa lasten ja nuorten kanssa tehtävästä sosiaalityöstä.

Kaavin kunnassa myös sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu osallistuu lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan ennaltaehkäisevään työhön. Kotipalvelun antamaa tai ostopalveluna tuotettua perhetyötä myönnetään hakemuksesta ja siitä perittävä maksu määräytyy perusturvalautakunnan ohjeistuksen mukaisesti. Kotipalvelun perhetyön tavoitteena on tukea perhettä siten, että perhe pärjää itsenäisesti tai yleisten palvelujen tukemana.

2.5 Päihdepalvelut

Päihdehuolto luetaan yleisiin sosiaalityön palveluihin, palvelun käyttäjiksi nuoret ohjautuvat usein lastensuojelun tai opetustoimen kautta.

Kaavilla kulttuuritoimen palvelujen tuottaminen kuuluu sivistyspalvelujen toimialaan ja hallintojohtajan tehtäviin. Nuorisotyön kautta on lisäksi tarjottu kulttuuripalveluja lapsille ja nuorille.

Kirjasto palvelee kaavilaisia lapsia ja nuoria sekä yksityisinä asiakkaina että erilaisten sosiaalisten ryhmien jäsenenä. Kirjastotoimintaa hallinnoi Kuopion kaupunki.

Pienimmille lapsille kirjasto tarjoaa mahdollisuuden lainata kotiin kuvakirjoja ja sekä av-aineistoa, kuten äänikirjoja ja elokuvia. Lisäksi kirjastossa on mahdollisuus kuunnella satuja ja musiikkia sekä viettää aikaa erilaisten lautapeliä ja palapeliä parissa. Vähän isommille lapsille on tarjolla myös satukirjoja ja lasten kertomakirjallisuutta ja lastenlehtiä.

Päivähoitoryhmät ja esikoululaiset käyvät kirjastossa viikoittain. Kouluun siirtyville tarjotaan lukemaan opettelemista tukevia tavuviivakirjoja ja helppolukuisia kirjoja, jotka auttavat siirtymistä kuvien katselusta lukemiseen. Varsinainen nuortenkirjallisuus on Kaavin kirjastossa jaettu aiheryhmiin, jotta kirjallisuuden lähestyminen ja mieluisan lukemisen löytäminen olisi mahdollisimman helppoa. Lukuinnostusta pyritään myös kannustamaan tarjoamalla tarvittaessa lukuvinkkejä.

Kirjasto tukee tiedonhallintataitojen siirtymistä olennaiseksi osaksi oppimista ja opetusta. Koululuokille annetaan kirjastonkäytön opetusta; lisäksi oppilailla on mahdollisuus käydä kirjastossa välituntien aikana sovitun aikataulun mukaisesti. Oppilaat saavat esitelmien teossa tarvittavaa aineistoa ja tukea kirjastosta. Tähän tarkoitukseen lainataan aineistoa ilmaiseksi myös muista Kuopion kirjastoista. Nuoret lainaavat myös paljon musiikkiaänitteitä ja elokuvia. Kirjastossa on käytössä neljä internetpöytä yleisön käytössä, joista yksi on varattu erityisesti lasten ja nuorten käyttöön.

2.7 Tekninen toimi

Kaavin vuonna 2008 viimeksi laadittu liikenneturvallisuussuunnitelma on päivitetty ja käsitelty kunnanhallituksessa elokuussa 2013.

Tekninen toimi parantaa liikenneturvallisuutta mm. poistamalla kouluilla havaittuja pihalueiden turvallisuuspuutteita, asettamalla nopeusrajoituksia kaava-teille, huolehtimalla ettei auraus aiheuta näkemäesteitä sekä toteuttamalla riittävää liukkauden torjuntaa.

Liikenneturvallisuussuunnitelmaan on sisällytetty toimintasuunnitelmat kunnan eri hallinnon aloille. Lapsia ja nuoria suunnitelmassa sivuavat sivistystoimi sekä nuoriso- ja liikuntatoimi. Koulujen sisäisten liikennejärjestelyiden järjestelmällinen tarkistaminen ja tarvittaessa suunnittelu toteutetaan seuraavin periaattein:

- Koulujen välitunti- ja huoltoliikenteestä sekä henkilökunnan pysäköintialueesta
- Huoltoliikenteelle ja henkilökunnan työmatkaliikenteelle suunnitellaan omat reitit.
- Koululaiskuljetusten ja jättöliikenteen jättöpaikat rakennetaan riittävän tilaviksi ja turvallisiksi; ei tienylityksiä eikä peruuttamistarpeita.
- Pelisäännöt sovitaan vanhempien, koululaiskuljettajien ja henkilökunnan kanssa.
- Koulujen ympäristön turvallisuus (mm. ylityskohdat ja nopeusrajoitukset) tarkistetaan liikenneturvallisuussuunnitelman yhteydessä.
- Koulureittien turvallisuustarkasteluissa hyödynnetään Koululiitu-ohjelmaa ja tarvittaessa poliisin lausuntoa reitin vaarallisuudesta. Kuntakohtainen soveltamistapa sekä muut

koulukuljetuksiin ja niiden myöntämiseen liittyvät yksityiskohdat kootaan koulukuljetusoppaaseen.

Kaavilla asemakaava on laadittu ainoastaan kirkonkylälle. Kaavojen laatimisvaiheessa sekä uusien maankäyttöhankkeiden suunnittelun yhteydessä maankäytön suunnittelu sovitetaan yhteen liikennesuunnittelun kanssa sekä tarkistetaan ratkaisujen liikenneturvallisuusvaikutukset sekä myös vaikutukset liikkumisen suuntautumiseen ja liikkumisen ohjausmahdollisuu-teen kohti kestävämpää liikkumista. Maankäytön suunnittelussa kiinnitetään huomiota riittävi- en ja sijainniltaan laadukkaiden lapsia ja nuoria palvelevien alueiden varaamiseen.

Haja-asutusalueella ei lapsille ja nuorille ole kaavoituksen keinoin osoitettu leikkipuistoja tai muita virkistys- ja urheilualueita.

Haja-asutusalueella on olemassa kyläyhdistysten tai vastaavien, sekä lähinnä matkailu-yritysten ylläpitämiä uimapaikkoja sekä ulkoilureittejä varustuksineen. Osa palveluista on yleisön vapaassa käytössä. Kyseisiä kohteita suunniteltaessa, rakennettaessa tai korjattaessa tulee huomioida kaikenikäisten käyttäjien tarpeet.

2.8 Poliisitoimi

Poliisin suorittama laillisuuskasvatus ja valistustoiminta on voimakkaasti vähentynyt Kaavin kunnan nuoriin. Poliisin tavoitteena on kuitenkin toiminnallaan tukea ja valistaa nuoria eri ta-voihin. Itä-Suomen poliisilaitoksesta on mahdollisuus saada kouluvierailuille ala-asteelle tai esikouluihin poliisiauto tai moottoripyöräpoliisi. Vierailuilla nuorilla on mahdollisuus tutustua poliisiautoon sekä poliisimiehiin ja -naisiin. Yleensä kaikki saavat kotiin viemisinä poliisiaihei-sia heijastimia tai viivaimia. Ylä-aste ikäisille WHO CARES kampanja kiertue tarjoaa vahvan tietoiskun aina ajankohtaisista aiheista.

Poliisilaitokselle on perustettu ennaltaehkäisevän toiminnan tiimi (EET), jonka vetäjänä on vanhempi konstaapeli Jarmo Laitinen Kuopiosta. Tiimin vetäjän tehtävänä on vastata vuosit-tain materiaalin tuotannosta, hankinnoista, opetussuunnitelmista, yhteisestä kalenterista ja koulutuksesta. Juankosken poliisiasemalla on alueellisena EET-vastaavana ylikonstaapeli Harri Kärkkäinen, jonka tehtävänä on huolehtia Koillis-Savon nuorille kohdistuvista toimin-noista. Itä-Suomen poliisilaitoksessa on myös monipuolinen liikenneosasto, joka mahdolli-suuksien mukaan osallistuu tempauksiin ym.

2.9 Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Rikos- ja riita-asioiden sovittelupalveluiden järjestäminen on siirtynyt 1.1.2016 alkaen alue-hallintovirastoilta Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokselle.

Pohjois-Savon alueella sovittelutoiminnan järjestämisestä vastaa Kuopion sovittelutoimisto sekä lisälmen aluetoimisto. Sovittelutoimistoa hallinnoi Kuopion kaupunki. Sovittelutoiminnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Sovittelu perustuu lakiin rikosasioiden- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005, sovittelulaki).

Sovittelun tarkoituksena on tarjota rikoksen osapuolille mahdollisuus toistensa kohtaamiseen ja rikoksesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Tämän kohtaamisen mahdollistavat vapaaehtoiset sovittelijat, jotka toimivat sovittelutoimiston ammatillisessa ohjauksessa. Sovit-telussa uhri ja tekijä kohtaavat toisensa ja pääsevät näin käsittelemään rikosta ja siitä aiheu-tuneita seurauksia heille sopivalla tavalla. Sovittelussa ei ratkaista rikosoikeudellista puolta, mutta sovittelu voi vaikuttaa mahdollisen rangaistusseuraamukseen.

2.10 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi- ja perhetyö

Seurakunnan toiminta

- Päiväkerhotoiminta: Järvi-Kuopion seurakunnan Kaavin alue seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön kuuluvat päiväkerho 3 - 5 vuotiaille ja perhekerho 0 – 5 vuotiaille kirkonkylällä sekä Kesis-toiminta kesällä.
- Pyhäkoulutoiminta: kirkonkylän King's Kids-ryhmä (Ilonpisarat).
- Varhaisnuorten kerhot (7-14-v.) kirkonkylällä ja Luikonlahden koululla.
- Varhaisnuorten leirit ja retket (esim. lasten kesäleiri = srk-yhtymän Leirikesä, sähköturvaopikset)
- Nuorisotyö: nuorten illat, retket ja leirit
- Rippikoulutoiminta, isoskoulutus
- Kouluyhteistyö: aamunavaukset, kouluvierailut, tukioppilaskoulutus
- Yhteistyö kunnan nuorisotyön kanssa tarpeen ja resurssien mukaan.

Järjestöjen toiminta

Kaavin 4H-yhdistys ry:

4H-toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta nuorisotoimintaa. Toiminta-ajatuksena on tukea lasten ja nuorten tasapainoista kehitystä ja kasvattaa heistä arjessa pärjääviä kansalaisia.

Lapsille ja nuorille tarjotaan kerhotoimintaa, leirejä, retkiä, kursseja, yrittäjäyhteistyötä ja työllistetään heitä esim. vanhusten viriketoimintaan sekä koulutetaan kohtaamaan työelämä. Kansainvälisyys- ja suvaitsevaisuuskasvatus kuuluu 4H:n toimintaperiaatteisiin. 4H:n kautta nuori voi hakeutua kansainvälisiin vaihto-ohjelmiin ja leireille. Toimintaresurssit vahvistetaan hanketoiminnalla.

Toiminnan ydinajatus on tekemällä oppiminen: käytännössä harjoitellaan mm. kokkausta, kädentaitoja sekä tehdään pieniä yrittäjäyhteistyötä.

Kaavin nuorisosirkus ry:

Sirkuksen toiminta-ajatus on tarjota alueen lapsille ja nuorille mahdollisuus harrastaa pitkäjänteisesti sirkustoimintaa. Toiminnassa edistetään lapsen ja nuoren kasvua yhteisöllisyyteen, vastuullisuuteen, taiteeseen ja monipuoliseen liikunnallisuuteen. Sirkus on monipuolinen harrastus ja sitä kautta se voi auttaa lasta oman identiteetin kehittämisessä.

Muita järjestöjä:

Kaavilla lasten ja nuorten parissa toimivia muita järjestöjä ovat mm. Kaavin Kaiku ry, Judo-seura Koshado ry, MLL:n Kaavin osasto ry, Kaavin palokuntanuoret ry, Kaavin Hevosystävienseura ry ja Kaavin Urheilukalastajat ry. Lisäksi Kaavilla on aktiivisesti toimivia metsästysseuroja ja kyläyhdistyksiä.

2.11 Nuoret työnhakija-asiakkaat

Työnhakijaksi ilmoittaudutaan verkossa osoitteessa www.te-palvelut.fi verkkopankkitunnuksia käyttäen. Nuoreen otetaan yhteyttä kahden viikon kuluessa rekisteröitymisestä ja kartoitetaan hänen palvelutarpeensa ja ohjataan oikealle palvelulinjalle. TE-toimisto tarjoaa palveluja työnvälitys-, osaamisen kehittämisen- sekä tuetun työllistämisen palvelulinjoilla. Alle 17-

vuotiaalle voidaan tarjota työnvälityspalveluja ja työnhakuvalmennusta sekä koulutusneuvon ja ammatinvalintapsykologin palveluja. Alle 17-vuotias voi osallistua työkokeiluun tai muuhun työllistymistä edistävään palveluun, jolloin vakuutukset ovat voimassa, mutta työmarkkinatukea toimenpiteiden ajalta ei alle 17-vuotias voi saada.

Kaavilaisia nuoria (alle 25-vuotiaita) on TE-toimistossa 31.8.2016 tilanteen mukaan asiakkaina 40. Työttömänä heistä on 19, loput töissä, koulutuksessa tai TE-toimiston kanssa sovittuissa palveluissa. 13 on suorittanut ammatillisen koulutuksen ja 27 on vailla ammatillista koulutusta (19 peruskoulupohjaista ja 8 yo-tutkinnon suorittanutta).

3. LASTEN JA NUORTEN ERITYISPALVELUT

3.1 Lastensuojelu

Kaavilla lastensuojelussa toimii yksi lastenvalvoja-sosiaalityöntekijä. Hänen työhönsä kuuluvat lastenvalvojan tehtävät sekä lastensuojeluun liittyvät toimenpiteet kuten palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelmien teko ja ylläpito, lastensuojelun avohuollon tukitoimista vastaaminen ja kodin ulkopuolelle sijoitettavien lasten asioiden hoitaminen. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä on lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Hän toimii sosiaalityön asiantuntijana perheiden, päivähoiton ja oppilaiden hyvinvoinnin kysymyksissä eri työryhmissä. Sosiaalityöntekijä käy kouluilla oppilashuoltoryhmissä, neuvolapalavereissa, sairaaloiden hoitoneuvotteluissa ja tarvittaessa päivähoiton palavereissa.

Äitiys- ja lastenneuvolat, päivähoito, koulun oppilashuolto ja kouluterveydenhuolto ja nuorisotyö pyrkivät ennaltaehkäisemään lastensuojelun tarvetta omalla toiminnallaan. Toisaalta he myös havaitsevat mahdollisten lastensuojelullisten toimenpiteiden tarpeen usein ensimmäisenä. Edellä mainituilla toimijoilla on velvollisuus ilmoittaa havainnoistaan ja lapseen liittyvää huolesta lastensuojelun viranomaisille. Kaavilla lastensuojelu tekee tiivistä yhteistyötä edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Lisäksi yhteistyökumppaneina ovat poliisi, sairaalat, terveyskeskuksen henkilökunta, lastensuojelun perhehoitajat ja lastensuojelulaitokset. Moniammatillisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa pyritään etsimään kullekin perheelle paras tuki ja apu sekä ehkäistään päällekkäiset tai eri lopputulokseen tähtäävät toiminnot.

Lastensuojeluilmoitusten tekijöinä ovat yleisimmin sosiaalipäivystys, terveydenhuollon ammattihenkilö tai poliisi. Näiden lisäksi lastensuojeluilmoituksia tulee myös yksityisiltä henkilöiltä ja opetustoimesta. Lastensuojeluilmoitusten yleisimpiä syitä ovat perushuollon puutteet tai perheväkivalta. Lisäksi yksittäisten ilmoitusten syynä ovat lapsen oma päihtymys tai muu käytös, vanhemman päihteiden käyttö, vanhemman psyykinen terveys tai lapsen ja vanhemman välinen ristiriita. Virka-ajan ulkopuolinen lastensuojelun sosiaalipäivystys on järjestetty osto-palveluna Kuopion kaupungilta. Yhteydenotto sosiaalipäivystykseen tapahtuu yleisen hätänumeron kautta virka-ajan (8-16) ulkopuolella.

Vuonna 2015 avohuollossa oli 16 asiakasta. Avohuollon tukitoimina käytettiin eri intensiteetillä toteutettavaa perhetyötä, ammatillista tukihenkilötoimintaa, tukiperheitä, ohjausta ja neuvontaa, taloudellista tukea, päivähoitoa sekä sijoitusta. Vuonna 2015 huostaan otettuja lapsia oli 9. Sijoituksen syynä oli mm. vanhempien päihteiden käyttö. Laitoshoidossa oli 3 lasta ja perhehoidossa 6 lasta.

Jälkihuoltoon oikeutettuja nuoria oli 7 vuonna 2015. Jälkihuollossa olevia nuoria tuettiin taloudellisesti sekä tukihenkilötoiminnan kautta.

Kaavin kunta on ollut mukana Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön toiminnassa vuodesta 2005 alkaen. Sijaishuoltoyksikkö järjestää sijaisvanhemmiksi aikoville Pride-koulutusta. Lisäksi lastensuojelun kehittämissyksikkö pitää yllä rekisteriä, josta kunnat saa tietoja mahdollisista sijais- ja tukiperheistä.

Kunnan on huolehdittava, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissä lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Tämän turvaamiseksi kunnan tai useamman kunnan on yhdessä asetettava lastensuojelun asiantuntijatyöryhmä. Siihen kutsutaan edustajia sosiaali- ja terveydenhuollosta, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoita sekä muita lastensuojelutyössä tarvittavia asiantuntijoita.

Asiantuntijatyöryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Pääsääntöisesti sitä tarvitaan erityisen vaativissa tilanteissa. Asiantuntijatyöryhmällä ei ole päätösvaltaa.

3.2 Terapiat

Kaavin sosiaalitoimi ostaa terapiapalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Terapian sisältö, kesto ja tapaamisten tiheys suunnitellaan perheen tarpeita vastaavaksi. Terapiassa käydään läpi perheen tilanteeseen liittyviä teemoja.

Yksityiset palveluntuottajat järjestävät myös perhekuntoutusta. Kuntoutus pitää sisällään ensin laitospaikan, jonka jälkeen se jatkuu avokuntoutuksena.

3.3 Vammaispalvelut

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista (VpL 2§).

Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (VpL 3§).

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein (VpL 8§).

Vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka aiheutuvat hänelle tarpeellisista tukitoimista sekä ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän vaatetuksen ja erityisravinnon hankkimisesta. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset,

jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutukseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein (VpL 9§).

Kaavin kunta järjestää päivätoimintaa kehitysvammaisille/vammaisille lapsille ja nuorille toimintakeskuksella. Vanhustyön palveluohjaaja vastaa kehitysvammaisille järjestettävistä palveluista. Palveluohjaajan tehtävänä on tiedottaa perheille palveluista. Erityishuollon palvelut ostetaan Vaalijalan kuntayhtymästä, sen lisäksi kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten asiakkaiden perheille Kela järjestää sopeutumisvalmennuskursseja.

4. KONKREETTISET TOIMENPITEET ERI TOIMIJOIDEN NÄKÖKULMASTA

4.1 SWOT-analyysi SWOT -analyysi on lyhenne seuraavien sanojen alkukirjaimista: S sanasta strength (vahvuus), W sanasta weakness (heikkous), O sanasta opportunity (mahdollisuus) ja T sanasta threat (uhka).

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimiva nuorisotyö: nuorisotalo, nuorisohjaaja, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja, nuorisotyön avoin suhtautuminen uusiin haasteisiin • monialainen ammatillinen yhteistyö • ammatillisesti osaava henkilökunta • liikuntapaikat, kirjasto • monipuolinen kerho- ja urheiluseuratoiminta • tiivis ja toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • taloudellinen tilanne • vähäiset henkilöstöresurssit, toiminnan haavoittuvuus esim. poissaolojen aikana • paikkakunnan syrjäisyys vaikeuttaa työntekijöiden rekrytointia • vähäiset erityispalvelut • julkiset kulkuyhteydet heikot • jatkokoulutusmahdollisuudet puuttuvat läheltä • väliinpuotoajat, joita tulee peruskoulun päättymisen jälkeen
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutus eri toimijoiden välillä nopeaa ja helppoa • riskitekijöiden tunnistaminen ja varhainen puuttuminen • moniammatillinen yhteistyö • kolmannen sektorin toiminnat • perhetyöntekijän palvelut • luontoharrastukset kaikkien saatavilla 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvava taloudellinen niukkuus • epävarmuus SOTE:n tuomista muutoksista palveluihin • syrjäytyminen: sosiaalityön asiakkuuden siirtyminen sukupolvelta toiselle, toimeentulo-ongelmat, koulutuksen keskeyttäminen, työttömyys, päihteet, jengiytymisen pelko • työntekijöiden eläköityminen ja ”hiljaisen tiedon” katoaminen • väestön rakenteen vinouma (pitkäaikainen työttömyys, aktiiviväestö vähenee)

4.2 Varhaiskasvatus ja päivähoido

Päivähoidon tarpeen ennakoimattomuus on kunnassamme asettanut haasteita toiminnan järjestämiselle. Kaavin kunnan varhaiskasvatuksen asemaa pyritään vahvistamaan olennaisena osana kunnan peruspalveluita.

Henkilöstölle suunnatuissa koulutuksissa on painopiste ammattitaidon ylläpitämisessä sekä mahdollisuuksissa vastata muuttuviin palvelun tarpeisiin, mm. erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeiden huomiointi. Yhtenä tärkeänä tavoitteena on monialaisen yhteistyön tiivistäminen, jotta lasten ja heidän perheidensä tukeminen ja entistä varhaisempi ongelmiin puuttuminen on mahdollista. Päivähoidossa on tehty koko toimintaa kattavat pelisäännöt, joita koko henkilöstö on sitoutunut noudattamaan.

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään viimeistään syksyllä 2017, kun uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma valmistuu. Tämän jälkeen päivitetään sekä yksikkökohtaiset että lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat kaikkiin toimintayksiköihin. Uuden varhaiskasvatuslain mukanaan tuomat muutokset huomioidaan päivähoidon toiminnan suunnittelussa. Lastentarhanopettajan palvelut on saatu päivähoidon käyttöön päiväkodin perustamisen myötä (1.2.2016 alkaen kaksi lastentarhanopettajaa). Lastentarhanopettajan työpanos painottuu pääasiassa erityistä tukea tarvitsevien lasten sekä esiopetukseen siirtyvien lasten tarpeisiin.

4.3 Opetus ja oppilashuolto

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tukee ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Uusi perusopetuksen ja esiopetuksen opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2016. Se on laadittu seutukunnallisena yhteistyönä ja siinä on mukana kuntakohtainen painotus. Myös Kaavin esiopetuksen uusi opetussuunnitelma on jo käytössä.

Turvallisuussuunnitelma/kriisisuunnitelma

Turvallisuussuunnitelmassa on yleisiä toimintaohjeita ja sääntöjä, joiden tavoitteena on taata oppilaille ja henkilökunnalle turvallinen työympäristö. Turvallisuussuunnitelmaan kuuluvat pelastussuunnitelma, kriisisuunnitelma ja koulun järjestyssäännöt.

KiVa koulu

Kaavin kunnan alakoulu on mukana KiVa koulu –hankkeessa, joka on suunnattu kiusaamisen poistamiseksi kouluissa. Ohjelma on laaja ja lähtökohtana on, että kiusaamista ei hyväksytä. Keskiössä ei ole kiusattu ja kiusaaja, vaan koko yhteisö. Myös kiusaamistapausten selvittelyyn on oma toimintaohje. Henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja koululle on perustettu KiVa-tiimejä, jotka käsittelevät ilmoitulleita kiusaamistapauksia. KiVa koulu materiaalissa on myös oppilaille suunnattu usean oppitunnin mittainen opintokokonaisuus. Lisää aiheesta löytyy sivuilta www.kivakoulu.fi.

Oppimisen tuki

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet jakavat oppilaille annettavan tuen kolmiporaisesti. Yleinen tuki on osa kaikkea oppilaan kasvatusta, opetusta ja ohjausta. Tuen tarve on luonteeltaan lyhytaikaista.

Tehostetussa tuessa oppilas tarvitsee oppimisessaan säännöllistä, pitkäjänteisempää ja vahvempaa tukea ja samanaikaisesti useita tukimuotoja. Sitä annetaan hänelle laaditun pedagogisen arviointiin perustuen.

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Oppilaalle tehdään pedagoginen selvitys ja erityisen tuen päätös. Päätös on hallinnollinen ja oppilaalle laaditaan tuolloin henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Erityisopetus

Oppilaalla on tarvittaessa oikeus erityisopetukseen. Erityisopetus voi olla luokkamuotoista tai osa-aikaista. Oppilas voi olla erityisopetuksessa yhdessä tai useammassa aineessa. Erityisopetusta saava oppilas voi opiskella integroituna muuhun luokkaan tai opiskella erillään pienemmässä ryhmässä.

Oppilashuolto

Kaavin kunnassa on sivistyslautakunta hyväksynyt 2.2.2015 oppilashuollon suunnitelman ja se tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista. Oppilashuoltotyö on luonteeltaan ennaltaehkäisevää jokapäiväistä arjen huolenpitoa ja se kuuluu kaikille kouluyhteisössä toimiville.

Oppimisen pulmia hoidetaan *oppimisen tuen ryhmässä*, jossa vastuullisena toimijana on ensisijaisesti oppilasta opettava opettaja, erityisopettaja ja koulunjohtaja. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti koulun vuosisuunnitelmassa määritetyllä tavalla.

Kun oppilaan tuen tarve koskee laajemmin kasvua ja hyvinvointia, vastuullisina ovat oppilashuollon palvelujen tuottajat, koulukuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi. Opettajien ja koulunjohtajan vastuulla on ohjata tällaisen tuen tarpeessa oleva oppilas ja hänen vanhempansa ko. oppilashuollon palvelujen piiriin. *Yksilökohtainen monialainen oppilashuoltoryhmä* kokoontuu tapauskohtaisesti, oppilasta ja huoltajaa kuullen.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toiminta painottuu ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön. Ryhmä kokoontuu vähintään kerran lukukaudessa, kokoonkutsujana koulunjohtaja. Syyslukukauden alussa ryhmä suunnittelee lukuvuoden kehittämiskohteita ja suunnitellut toimenpiteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Lukuvuoden päätteeksi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä arvioi tavoitteiden toteutumista mm. laajojen terveystarkastuksien yhteenve-tojen, KivaKoulu-, hyvinvointiprofiili- kouluviihtyvyys- ja THL:n kouluterveyskyselyjen avulla.

Kuraattori osana kouluyhteisöä

Kuraattori on kouluissa työskentelevä sosiaalialan asiantuntija. Kuraattorin tekemän työn tarkoituksena on järjestää oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Luokan työilmapiiri ja työrauhan ylläpitäminen, opettajan ja oppilaan väliset ristiriitatilanteet, poissaolot, kiusaaminen, kotiongelmät ja erilaiset koulun tai luokan vaihtumisesta johtuvat siirtymävaiheet ovat tyypillisiä tilanteita, missä kuraattoria tarvitaan avuksi. Kuraattori keskustelee luottamuksellisesti oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa.

Kuraattori kuuluu koulun oppilashuoltoryhmään, joka selvittelee niin yksittäisten oppilaiden kuin koko kouluyhteisön asioita. Kaavin kunnassa kuraattorin työaika on 12 tuntia/viikko, joka on THL:n suosituksen mukainen suhteessa Kaavin oppilasmäärään. Tuusniemen yhtenäiskoulussa kuraattori on tavattavissa 1 päivä/viikko ja Juankosken yläkoululla 4 päivää/viikko.

Työelämävalmiuksia kehitetään toteuttamalla yritysvierailuja kaavilaisiin yrityksiin, kun mahdollista.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Kaavin kunta tarjoaa aamu- ja iltapäivätoimintaa perusopetuksen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta oppilaille, joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta. Toimintaa järjestetään tarpeen mukaan alakoulun yhteydessä. Valtakunnalliset aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet velvoittavat kuntaa arvioimaan järjestämäänsä toimintaa. Erityisesti kiinnitetään huomiota erityistä tukea tarvitseviin oppilaihin. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma on hyväksytty sivistyslautakunnassa 31.3.2012 ja löytyy osoitteesta www.kaavi.fi/sivistyspalvelut.

Kerhotoiminta

Kunta on mukana valtion rahoittamassa kunnille tarjotussa kerhotoimintahankkeessa. Kerhotoiminnan kehittämisen tavoitteena on saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajan toimintaa. Toiminnan piiriin pyritään saamaan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole esimerkiksi perheen tuen puuttuessa mahdollisuutta harrastaa säännöllisesti. Kerhotoiminnan tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy.

Ihmisenä kasvaminen

Ihmisenä kasvaminen sisältyy opetussuunnitelmaan kunkin ikäkauden mukaisesti. Asennekasvatusta tapahtuu jatkuvasti päivittäisissä tilanteissa. Oppiaineista asennekasvatusta on esim. uskonnossa, terveystiedossa ja biologiassa. Myös Kiva koulun oppikokonaisuuksissa asiaa käsitellään laajasti.

Monikulttuurisuus

Erilaisen kulttuuritaustan omaavien oppilaiden kohdalla pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan kulttuurin erilaisuus arvoja kunnioittaen.

Kaavilla koulussa toimii luokkavastaavien ryhmä, jonka jäsenet oppilaat valitsevat äänestämällä omista luokistaan. Ryhmän vetäjänä toimii kuraattori. Luokkavastaavat toimivat koulussa oppilaiden vaikutuskanavana. Yläkouluissa toimivat oppilaskunnat ja tukioppilaat.

4.4 Terveystieteiden huolto

Resurssit:

Kaavilla äitiysneuvolan terveydenhoitaja hoitaa myös 0-1-vuotiaat vauvat, ehkäisyneuvolan ja aikuisten joukkotarkastukset. Kouluterveydenhoitaja hoitaa 1-6-vuotiaiden lasten, koululaisien ja kutsuntaikäisten tarkastukset. Terveystieteiden hoitajat lomittavat toisensa, sijaisia ei ole.

Lääkäri on neuvolassa kolme tuntia kahdesti viikossa ja kouluterveydenhuollossa kolme tuntia kaksi kertaa kuukaudessa. Terveystarkastaja on läsnä lääkärintarkastuksissa.

Vauvaikäiset:

Asetuksessa (N:o 380/2009) ohjeistetaan, että kunnan on järjestettävä lapselle tämän ensimmäisen ikävuoden aikana vähintään yhdeksän terveystarkastusta, joihin sisältyy vähintään kaksi lääkärintarkastusta lapsen ollessa 4-6 viikon ja 8 kuukauden ikäinen sekä laaja terveystarkastus 4 kuukauden iässä. Kaavin neuvolassa neuvolakäyntejä terveydenhoitajan luona tulee alle vuoden ikäisenä 8–10. Ensimmäinen terveydenhoitajan käynti on vastasyntyneen kotona. Lääkärillä käyntejä on kolme 6 viikon, 4 kk:n ja 8 kk:n ikäisenä, joten asetuksen mukaiset käynnit toteutuvat.

Leikki-ikäiset:

Asetuksessa (N:o 380/2009) todetaan, että kunnan on järjestettävä lapselle tämän ollessa 1–6 vuoden ikäinen vähintään kuusi terveystarkastusta, joihin sisältyvät laaja terveystarkastus 18 kuukauden ja 4 vuoden iässä sekä terveydenhoitajan arvio suun terveydentilasta. Kaavilla 1–6 -vuotiailla on mahdollisuus käydä terveydenhoitajalla vuosittain. Lääkärikäynnit ovat nykyisin 18 kuukauden ja 4-vuoden iässä.

Kouluterveydenhuolto:

Asetuksessa (N:o 380/2009) mainitaan, että kunnan tulee järjestää oppilaalle terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla. Oppilaalle kahdeksannella vuosiluokalla tehtävässä laajassa terveystarkastuksessa on arvioitava oppilaan erityiset tarpeet ammatinvalinnan ja jatko-opiskelun kannalta sekä suunniteltava tarvittavat tukitoimet.

Kaavilla terveydenhoitaja pyrkii tarkastamaan oppilaat vuosittain. Mikäli tarkastuksia ei ajan puutteen vuoksi ehditä tekemään, ne jäävät pois ensisijaisesti neljänneltä ja sen jälkeen toiselta luokalta. Lääkärintarkastuksessa oppilaat käyvät peruskoulun aikana kolmesti; 1., 5. ja 8. tai 9. luokalla. Ensimmäisen luokan ja 5-luokan tarkastuksiin kutsutaan myös lapsen vanhemmat. Tarkastukseen tullessaan oppilas palauttaa kotona täytetyn kyselylomakkeen. 8.- tai 9.-luokan lääkärintarkastuksen yhteydessä kirjoitetaan oppilaalle nuorison terveystodistus, joka on voimassa viisi vuotta.

Erikoistutkimukset kouluterveydenhuollossa:

Asetuksen (N:o 380/2009) mukaan kunnan on järjestettävä oppilaan tarpeen mukaisesti tämän terveydentilan toteutusta varten seuraavat erikoistutkimukset: asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön ja kuulon tutkimus, psykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi ja psykologin tutkimus. Koululainen ohjataan terveydenhoitajan lähetteellä tarvittaessa silmälääkärille. Kysterin Kaavin kouluterveydenhuolto ostaa silmälääkäripalvelut yksityislääkäriltä ja ensimmäinen käyntikerta on oppilaalle maksuton. Kuuloasioissa ohjataan erikoissairaanhoidon. Psykiatrin tutkimukset tehdään pääosin erikoissairaanhoidossa. Terveystieteiden psykologi tekee psykologin tutkimukset tai ne ostetaan ostopalveluna.

Suun terveystarkastukset:

Valtioneuvoston asetuksessa N:o 380/2009 määritellään myös kuntien järjestämän suun terveystarkastusten vähimmäismäärät.

Kaavilla erikoishammashoitaja tekee suun terveystarkastuksen 1 vuoden ikäisille ja leikki-iässä vuosittain. Myös peruskoululaiset käyvät vuosittain suun terveystarkastuksessa. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, kehitys ja hoidon tarve.

4.5 Sosiaalipalvelut/lasten tukitoimenpiteet

Koko sosiaalitoimen työntekijät ovat osaltaan vastuussa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Pienessä kunnassa tietyn asiakasryhmän eriyttäminen vain yhdelle työntekijällä on mahdollista, koska myös muut sosiaalitoimen työntekijät joutuvat työnsä puolesta toimimaan lapsiin ja nuoriin liittyvissä asioissa.

Uuden lastensuojelulain velvoitteet ovat aiheuttaneet tilanteen, jossa myös Kaavin lastensuojeluun suunnatut resurssit tuntuvat aika ajoin riittämättömiltä. Muun muassa lisääntyneet lastensuojeluilmoitukset ja lastensuojeluntarpeen selvitykset työllistävät aiempaa enemmän. Tässä suhteessa muiden sosiaalitoimen työntekijöiden tuki lapsia ja nuoria koskevissa tilanteissa on tarpeen. Asiakkaiden hyvän palvelun näkökulmasta vähimmäisvaatimus on, että kaikki työntekijät osaavat ohjata palvelua tarvitsevan oikean työntekijän luo.

Kaavin kotipalvelussa on nimetty henkilö, joka pääsääntöisesti vastaa kotipalvelun perhetyöstä. Kotipalvelun perhetyöntekijä toimii yhteistyössä lastensuojelun kanssa. Kotipalvelun perhetyön tavoitteena on toimia siten, että työntekijä ei tee asioita perheen puolesta vaan kannustaa ja opastaa omatoimisuuteen. Kotipalvelun perhetyötä saaville perheille laaditaan aina palvelusuunnitelma, joka sisältää lähtötilanteen arvioinnin, yksilöidyt tavoitteet toiminnalle, keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ja arvioinnin toteuttamisen kuvauksen. Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisevä työ ovat aina ensisijaisia korjaaviin toimenpiteisiin nähden.

Lapsia tai nuoria voidaan tukea harrastustoiminnassa taloudellisesti erityiseen sosiaalityön arvioon perustuen.

4.6 Päihdepalvelut

Päihdepalvelujen avohuollon osto Juankosken kaupungilta päättyy, kun Juankoski liittyy Kuopioon vuoden 2017 alusta alkaen. Kaavin kunta järjestää päihdepalvelut uudelleen em. vuoden alusta lähtien.

Kaavin kunnan on tulevaisuudessa panostettava ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jolla ehkäistään ja vähennetään päihteiden käyttöä. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan:

- päihteiden saatavuuteen
- päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin
- päihteiden käyttötapoihin
- päihteiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin
- päihteiden käyttöä tukevaan kulttuuriin

Ennaltaehkäisevän päihdetyön tavoitteena on:

- edistää terveyttä ja hyvinvointia
- ehkäistä huumeiden kokeilua ja käyttöä
- vaikuttaa nuorten ja muun väestön asenteisiin päihteiden käytön vähentämiseksi
- ylläpitää ja vahvistaa huumeiden vastaista asenneilmapiiriä
- päihteiden käytön vastainen yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Keskeisenä toimintana on varhainen puuttuminen, joka voi koostua mm. seuraavista asioista:

- Lapseen tai nuoreen liittyvän huolen ilmaisemisesta lapselle tai nuorelle sekä tämän huoltajalle. Esimerkiksi väsymys, poissaolot, yliaktiivisuus, aggressiivinen käytös tai välinpitämättömyys saattavat olla oireita päihteiden käytöstä.
- Henkilökunnalla tulee olla mahdollisuus pohtia muiden verkostoon kuuluvien (esim. kouluissa, oppilashuoltotyöryhmässä) kanssa tarkoituksenmukaisia toimintatapoja sekä saada tukea varhaiseen puuttumiseen.
- Raittiille lapsille ja nuorille tulee tarjota tehokkaampi suoja juomiseen painostettaessa.
- Paikallisia ja alueellisia projekteja tulee kehittää. Projektit mahdollistavat varhaisen puuttumisen nuorten ongelmiin. Akuutista lasta tai nuorta uhkaavasta vaaratilanteesta on ilmoitettava heti sosiaaliviranomaisille, vaikkei vanhempiin voitaisikaan olla yhteydessä (LsL 25 §). Alaikäisen kohdalla ensisijaiset toimenpiteet ovat tilanteen varhainen tunnistaminen ja lapsen tai nuorten pysäyttäminen. Jokainen kansalainen, joka epäilee, että alaikäinen käyttää päihteitä tai on muuten huolissaan lapsen tai nuoren hyvinvoinnista, on vastuussa tilanteeseen puuttumisesta.

Päihdehuollon tulevaisuuden tavoitteet Kaavilla:

- Nuorten kanssa tehtävään työhön on saatava tarpeelliset resurssit.
- Jotta erikoissairaanhoidon tuntuvilta kustannuslisäyksiltä vältyttäisiin, niin päihdeasioissa ennaltaehkäisen työn merkitys kasvaa.
- Vanhempien vastuuta omien lasten ja nuorten kasvatuksessa olisi syytä tehostaa ja tukea.
- Jatkossa alaikäisille tapahtuva välitystoiminta pitää saada loppumaan vanhempien, viranomaisten ja kauppiaiden yhteistyönä.
- Kaavilaisten ja naapurikuntienkin päihdeongelmaisten (ei huumeatkaisut) katkaisuhoidot tehdään terveyskeskusten vuodeosastoilla.

Aikuisille ja nuorille on tarjolla päihdeongelmiin ns. avohoitoa. Näitä palveluja on saatavilla edelleen viikoittain. Mikäli avohoito ja katkaisuhuolto eivät riitä, niin laituskuntoutusmahdollisuudet ovat myös käytettävissä.

Huumeiden kohdalla katkaisuhuolto tehdään Päihdepsykiatrian osastolla KYS:ssa ja suunnitelmallista hoitoa ja seurantaa tarjoaa KYS:n huumeopoliikklinikka. Lähetteet näihin hoitoihin tulee pääasiassa terveydenhuollon kautta.

4.7 Nuoris-, liikunta- ja kulttuuritoiminta

Strategiset tavoitteet:

Lasten ja nuorten kasvun tukeminen niin, että mahdollistetaan ja taataan:

- mielekäs, monipuolinen ja turvallinen vapaa-ajanvietto
- kansalaisaktiivisuuden kehittyminen - osallistuminen
- syrjäytymisen ehkäisy - varhainen puuttuminen
- nuorten aktiivinen vaikuttaminen nuorisotyöhön - nuorisovaltuustotoiminta, nuorisotalotoiminta, tapahtumat, retket, leirit jne.
- nuorisotoimi ylläpitää keskustelua ja vaikuttaa nuorten elinolosuhteisiin kunnan eri hankkeissa
- kuntarajat ylittävä yhteistyö
- etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan toteuttaminen
- nuorisotakuun toteutumisen seuranta

Nuorisotyön toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevä. Nuorisotyön laatu ja jatkuvuus turvataan nuorisotyön ammattihenkilöstön, toiminnallisten toimijoiden ja riittävien määrärahojen avulla. Uusia työmuotoja kokeillaan ja kehitetään.

Toiminta on tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja ihmisläheistä. Nuorisotyössä asiakaslähtöisyys tarkoittaa myös toisesta ihmisestä välittämistä. Asianmukainen ja oikeudenmukainen tiedottaminen pitää palvelut kaikkien saatavilla ja osallistumiskynnyksen matalana.

Nuorisotalotoiminta

Kaavin kunnalla on käytössään tarkoituksenmukaiset ja varustetasoltaan hyvät toimitilat. Sivukylillä kokoontumispaikkoina käytetään kyläkouluja, niin kauan kuin ne ovat kunnan omistuksessa. Nuorisotalolla järjestetään avointen ovien toimintaa keskimäärin viitenä päivänä viikossa. Nuorille tarjotaan mahdollisuus viettää turvallisesti aikaa yhdessä kavereiden kanssa pelaamisen, musiikin, seurustelun, ohjatun toiminnan, tapahtumien yms. merkeissä. Nuoret osallistuvat itse aktiivisesti talon toiminnan sisällön suunnitteluun ja toteutukseen.

Nuorisotyö kouluissa

Koulujen kanssa tehdään säännöllistä yhteistyötä mm. yhteisten tapahtumien ja koulupäivätyksen muodossa.

Nuorisovaltuusto ja nuorisotiedotus

Kaavilla toimii 8-jäseninen nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuuston tukena toimii nuoriso-ohjaaja, jonka roolina on tukea nuorten oppimista ja kehittymistä ohjatusti sekä ohjata ja neuvoa päätöksentekoon ja valintojen suorittamiseen.

Leiri- ja retkitoiminta

Leiri- ja retkitoimintaa järjestetään yhteistyössä järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa määrärahojen puitteissa.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja päihdetyö

Päihdevalistustyötä toteutetaan yhdessä koulujen kanssa erilaisten tapahtumien merkeissä. Tilat ja alueet, joissa lapset ja nuoret kokoontuvat, ovat savuttomia ja päihteettömiä. Tapah- tumissa pidetään nolla toleranssi.

Järjestötoiminta ja sen tukeminen

Nuorisojärjestöjen, urheiluseurojen ja muiden toimintaryhmien tukeminen on kunnalle hyvä sijoitus. Järjestöjen toiminnan kautta tavoitetaan myös niitä nuoria, jotka eivät ole mukana nuorisotalotoiminnassa.

”Käy hyvin” - etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on tunnistaa ja saada kiinni mahdollisimman varhaisessa vaiheessa perusopetuksen jälkeen koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle jäävät nuoret sekä ammatillisen koulutuksensa keskeyttäneet.

Tavoittamisen jälkeen etsivän nuorisotyön tehtävänä on kulkea nuoren rinnalla riittävän pitkään hänen elämähallintansa vahvistamiseksi ja tätä kautta opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantamiseksi. Yksilöohjauksessa kartoitetaan nuoren elämäntilannetta, haasteita ja vahvuuksia, sekä nuoren palveluntarpeita. Etsivä nuorisotyö ohjaa tarvittavien palveluiden piiriin nuoria, jotka eivät oma-aloitteisesti palveluita jostain syystä saavuta. Nuoren tukena

ollaan aikuisena kuuntelijana, asiointiapuna, opiskelupaikan, työkokeilu- tai työpaikan etsimisessä ja niihin kiinnittymisen aikana. Kunnan toimipisteissä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat alle 29-vuotiaat nuoret ovat tarvittaessa etsivän nuorisotyön yksilöohjauksessa. Yksilöohjauksen lisäksi kuntouttavassa työtoiminnassa olevien ohjausta pyritään kehittämään ryhmämuotoiseksi yhteistyössä nuorten työpajan kanssa.

Etsivä nuorisotyö tuo edelleen palvelua tutuksi ja samalla madaltamaan kynnystä tuen hakemiseen jo yläkouluaikana. Peruskoulunsa päättävät nuoret haastatellaan yhdessä opinto-ohjaajien kanssa kartoittaen heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Yläkouluyhteistyön lisäksi etsivä nuorisotyöntekijä tekee tiivistä yhteistyötä mm. nuorten työpajan, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työ- ja elinkeinopalveluiden kanssa. Yhteistyötoimien kanssa muotoutuneet selkeät käytänteet turvaavat kohdattujen nuorten tuen ja palveluiden saamisen joustavasti. Etsivä nuorisotyöntekijä on mukana myös kutsunnoissa haastatellen kutsuntoihin osallistuvat nuoret.

”Ihan Ite” – nuorten työpaja

Nuorten työpajatoiminnan kohderyhmänä ovat 16 – 28 –vuotiaat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret, jotka tarvitsevat tukea koulutus- ja työelämäuran löytämiseen, elämänhallintataitojen ja oman motivaation vahvistamiseen, toimintakyvyn lisäämiseen tai jotka haluavat tavoitteellista tekemistä määrääjäksi koulutus- ja työmarkkinoille siirryttäessä. Toimintaa ohjaavia arvoja ovat yhteisöllisyys, osallisuus, vastuullisuus ja kokemuksellisuus. Keskeisimmät yhteistyötahot ovat sosiaalitoimi, etsivä nuorisotyö ja kunnan muut toimialat, terveydenhuolto, koulut ja oppilaitokset, TE-toimisto ja työnantajat sekä eri yhdistykset. Pajalle otetaan kerrallaan enintään 10 nuorta.

Liikuntatoimi

Lapsille ja nuorille turvataan asialliset ja mahdollisimman monipuoliset liikunnan peruspalvelut omassa kunnassa. Lasten ja nuorten liikuntaharrastusten osalta lähtökohtana on, ettei käyttömaksuja peritä tai ne pidetään mahdollisimman alhaisina. Lähiliikuntapaikkoja pidetään yllä ja niitä kehitetään. Urheiluseuratoimintaa tuetaan taloudellisella avustuksella. Kaavin kirkonkylän koululle valmistui uusi liikuntasali lokakuussa 2016. Frisbeegolfradan rakentaminen on kunnan rakennusohjelmassa vuodelle 2017.

4.8 Tekninen toimi

Kirkonkylän uuden alakoulun valmistuttua syksyllä 2016 tarkastellaan alkuvuodesta 2017 liikenneturvallisuuksuunnitelmaa yhdessä sivistystoimen kanssa. Tekninen osasto ehdottaa vuosittain kunnan talousarvion investointiosaan määrärahaa mm. koulujen liikennejärjestelyjen ja kaavateiden peruskorjauksiin.

Kaavin kirkonkylän osayleiskaavan päivitys käynnistyi uudelleen vuonna 2016. Yleiskaava ohjaa edelleen asemakaavoitusta eli ns. detaljikaavan laadintaa. Kirkonkylän asemakaavan päivitys käynnistyi vuonna 2016. Asemakaavan laadinnassa on huomioitava erityisesti lasten ja nuorten tarpeet.

4.9 Poliisitoimi

Poliisi suorittaa kouluvierailuja, laillisuuskasvatusta ja valistustoimintaa resurssiensa puitteissa. Ennaltaehkäisevän toiminnan tiimi (EET) jatkaa toimintaansa.

4.10 Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Rikos- ja riita-asioihin puuttuminen on pääasiassa ennaltaehkäisyä ja valistusta sekä sovittelua.

Pohjois-Savon sovittelutoimisto tiedottaa sovittelusta kertomalla siitä ja yhteistyön käytännöistä eri toimijoille. Uusia sovittelutoimiston esitteitä jaetaan eri yhteistyökumppaneille.

Pohjois-Savon sovittelutoimisto suunnittelee ensi vuodelle uutta sovittelun peruskurssia, jotta sovittelutoimiston käytössä on tarpeellinen määrä vapaaehtoisia sovittelijoita.

4.11 Seurakunnan ja järjestöjen lapsi- ja perhetyö

Toiminnasta tietoa saa:

Seurakunnan toiminta: www.kuopionseurakunnat.fi/jarvi-kuopio-kaavi

Kaavin 4H-yhdistys ry: <http://kaavi.4H.fi/>

Kaavin nuorisosirkus ry: <http://sirkusmuikku.wordpress.com/>

Kaavin Kaiku ry: www.kaavinkaiku.com

Kaavin Hevosystäväinseura ry: www.kaavinhys.net

Kaavin Urheilukalastajat: www.kaavinurheilukalastajat.fi

Kaikkien Kaavilla toimivien järjestöjen yhteystiedot löytyvät osoitteesta www.kaavi.fi.

4.12 Lastensuojelu

Kaavilla sosiaalitoimen organisaatio on pieni, henkilöstöä on vähän. Niinpä se on erittäin haavoittuvainen sairastumisten tms. kohdatessa. Moni tieto ja asia on vain yhden tai muutamman henkilön hallinnassa. Tämän takia työpari on ehdottoman välttämätön. Myös asiakkaita koskevien tietojen kirjaaminen on tärkeää asioiden jatkuvuuden turvaamiseksi. Lastensuojelun tarpeen kasvun ja perheiden ongelmien monimutkaistumisen vuoksi Kaavin kuntaan palataan perhetyöntekijä ajalle 1.1.2017-31.12.2018.

Säännölliset palaverit sosiaalitoimen muiden työntekijöiden kanssa ovat tärkeitä tiedonkulun turvaamiseksi. Kaavin kunnan lastensuojelua koskevan päätöksentekoprosessin mukaisesti sosiaalityöntekijä valmistelee lastensuojeluasiakkaita koskevat asiat ja johtava viranhaltija tekee päätöksen niistä. Vain kiireellisessä sijoituksessa ja yhteydenpito- ja liikkumisvapauden rajoitustoimenpiteissä sosiaalityöntekijä tekee päätöksen itsenäisesti.

4.13 Nuoret työnhakija-asiakkaana

TE-toimiston palvelujen järjestämistä ohjaa nuorisotakuu. Nuorisotakuu tarkoittaa sitä, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Keskeistä on nuoren palvelutarpeen arvioiminen jo ensimmäisessä haastattelussa, nuoren yksilöllisten jatkosuunnitelmien tukeminen ja työllistymissuunnitelman laatiminen yhdessä nuoren kanssa (kasvokkain tai puhelimitse) sekä palvelujen ja toimenpiteiden tarjoaminen mahdollisimman pian, jotta nuoren työttömyys ei pitkittyisi.

Työttömyysturvalaki velvoittaa ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren hakemaan vähintään kahteen syksyllä alkavaan tutkintoon johtavaan, ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen (esim. kevään yhteishaussa hakeminen). Ammatinvalinnanohjausta ja koulutusneuvontaa tarjotaan niille nuorille, jotka eivät vielä tiedä mitä alaa he haluaisivat lähteä opiskelemaan. Myös koulutus- tai työkokeilu on mahdollinen. Koulutuskokeilun kautta nuori voi lähteä haluamaansa oppilaitokseen tutustumaan joko jonkin tietyn alan tai useamman eri alan opintoihin 1 – 2 viikon ajaksi. Työkokeilussa nuori on työpaikalla tutustumassa alaan 1 – 6 kk, sopimus tehdään TE-toimiston, työnantajan ja nuoren välille. TE-toimisto järjestää nuorille myös uravalmennusta, jossa yhdistyy ryhmässä tapahtuva valmennus työpaikalla tapahtuvaan valmennukseen. Uravalmennukset ostetaan ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta.

5 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAAN LIITTYVÄ PÄÄTÖKSENTEKO, TOTEUTUS JA SEURANTA

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma käsitellään valtuustokausittain perusturvalautakunnassa ja sivistyslautakunnassa ja sen jälkeen kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa. Kunnanvaltuusto antaa suunnitelman toimeenpantavaksi eri hallintokunnille.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen tulee ottaa huomioon kunnan talousarvion ja toiminnan suunnittelun ja hyväksynnän yhteydessä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisen varmistamiseksi kunnan on varattava riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit.

Kunnanhallitus ja edelleen kunnanvaltuusto ovat velvollisia valvomaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista.

6 TOIMENPITEET

Kunnassa on nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jossa on mukana eri hallintokuntien ja järjestöjen edustajia. Verkosto voi käyttää ulkopuolisten asiantuntijoiden apua. Verkoston tarkoituksena on lasten ja nuorten elämäntilanteen ja hyvinvoinnin seuranta. Verkostossa toimiminen mahdollistaa eri toimijoiden asiantuntijuuden hyödyntämisen ja ammatillisen tuen saamisen.

Kunnan työnantajana tulee kiinnittää huomiota henkilökunnan ammatilliseen pätevyyteen ja antaa henkilöstölle mahdollisuus osallistua täydennys- ja lisäkoulutukseen. Ammatillinen pätevyys on perusta työtehtävien tarkoituksenmukaiselle hoitamiselle. Täydennys- ja lisäkoulutuksen kautta työntekijä voi oppia uusia asioita ja taitoja.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen edellytyksenä ovat riittävät ja oikein kohdennetut taloudelliset, toiminnalliset ja henkilöstön määrään liittyvät resurssit. Riittävät taloudelliset resurssit tulee kohdentaa ennaltaehkäisevään työhön varhaisen puuttumisen kautta, jolloin korjaavien toimenpiteiden tarve vähenee. Toiminnallisissa resursseissa arvioidaan onko toiminta oikeassa ajassa ja paikassa tapahtuvaa. Henkilöstön määrää koskevat suositukset eivät koske kaikkia lasten ja nuorten palveluita. Tästä johtuen kunnat yleensä turvaavat ainoastaan lakisääteiset palvelut taloudellisten realiteettien sanelemana. Yksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoite on, että Kaavin kunnassa toteutetaan muitakin kuin ainoastaan lakisääteisiä palveluja lapsille ja nuorille. Toteutettujen palvelujen tulee olla minimaalista tasoa korkeampia.

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren hyvinvoinnista mutta aina vanhemmilla ei ole tarvittavia voimavaroja tai kykyä huolehtia lapsen tarpeista. Tällöin tarvitaan vanhemmuuden tukemista, joka voi olla ohjausta, neuvontaa ja asiantuntija-avun antamista ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa ja ongelmissa. Vanhemmuuden tukemista on tehostettava esimerkiksi selkiyttämällä kanavia, joiden kautta vanhemmat osaavat hakeutua vanhemmuutta tukevien palvelujen piiriin. Perheen eri tukiverkostot tulee huomioida yhtenä perheen voimavarana vanhemmuuteen kasvamisessa.

Suunnitelmaa päivitettäessä on noussut esille huoli kaavilaisten nuorten päihteiden käytöstä ja liikennekäyttäytymisestä. Päihdetyö vaatii tiivistä yhteistyötä ja sitoutumista yhteisiin päämääriin. Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön kohdennetut määrärahat saadaan takaisin mm. perusterveydenhuollon pienempinä kustannuksina. Päihteiden käyttöä ei tule mitata pelkästään taloudellisina kustannuksina. Kyse on myös lapsen, nuoren, perheen tai hänen yhteisönsä elämänlaatuun liittyvistä kysymyksistä. Liikennekäyttäytymiseen liittyvissä asioissa on tehtävä yhteistyötä poliisin, liikenneturvan, koulujen, nuorisotoimen ja lähialueella toimivien autokoulujen kanssa. Lasten ja nuorten vanhemmat ovat myös liikennekasvatustehtävässä tärkeässä asemassa.